

pek çok kişinin girmek istediği, popüler ve dolayısıyla taban puanı yüksek bir programa girip akademik yeteneğini kanıtlamayı en önemli hedef olarak benimser ve diğer özelliklerinin programa uygunluğunu dikkate almazsa programa girmeyi başarsa bile oradan mezun olmayı başaramayabilir. Çok zeki fakat zevkine , rahatına düşkün bir genç, zekası sayesinde sınavı kazanabilir ama çalışma alışkanlığına sahip olmadığı için, kendisi gibi seçkin öğrencilerin bulunduğu ve başarının gayrete, disiplinli çalışmaya bağlı olduğu bir öğretim ortamına ayak uydurmakta çok zorluk çekebilir. Daha düşük puanla girilebilen bir başka program bu gencin yapısına daha uygun olabilir.

Ülkemizde mesleklerin toplumsal saygınlık düzeylerinin çok farklı oluşu gençlerin tercihlerini belirlemelerinde ve bunları sıralamalarında çok önemli rol oynamaktadır. Sırf yeteneği kanıtlamak için yüksek puanla öğrenci alan programları tercih etmek ve bunlardan ön sıralardaki birine girebilmek için sınavda doğru yanıtlanması gereken soruların hesabını yapmak yeterli değildir. Bu tür hedeflerine erişen nice öğrencinin, bir süre sonra, buldukları durumdan hoşnut kalmadıkları, eğitimi yarım bırakarak ya da bitirdikten sonra yapılarına daha uygun alanlara geçtikleri gözlenmektedir. Sadece akademik konuları öğrenme gücünü kanıtlama ve meslek yolu ile saygınlık kazanma düşüncesi ile verilen kararlar hem kişinin mutsuz olmasına hem de aile ve ülke için ekonomik kayba yol açmaktadır. Bu nedenle gençlerin tercihlerini kesinleştirmeden önce kendilerini çok iyi dinlemeleri, kişiliklerinin başka yönlerini de dikkatle ve ayrıntılı olarak değerlendirmeye çalışmaları uygun olur.

Kendini Tanıma: İnsan, her canlı gibi, yaşamı boyunca bir takım gelişim evrelerinden geçer. Kişilik gelişimi insanın toplumsallaşması, içinde yaşadığı toplumun beklentilerini yerine getirebilmesi için gerekli tutumları ve iletişim becerilerini kazanması sürecidir. Bu gelişim süreci zihinsel ve duygusal gelişim başlıkları altında bilimsel olarak incelenmektedir. Yirminci asrın ortasından itibaren buna Mesleki Gelişim adı verilen bir boyut eklenmiştir. Mesleki gelişim bireyin giderek karmaşıklaşan çalışma yaşamında kendine uygun bir yer edinmesi ve o ortamda kendini gerçekleştirebilmesi için gerekli davranışları geliştirme süreci olarak tanımlanabilir.

Mesleki gelişim süreci okul öncesi dönemden başlayıp meslek ömrünün sonuna kadar devam eden bir süreçtir. Bu süreç boyunca bireyin şu istedik davranışları geliştirmesi beklenir:

1. Hangi işleri ne derece yapabildiğinin farkında olma; çeşitli konulardaki yeteneklerini doğru, gerçekçi ve ayrıntılı olarak değerlendirebilme
2. Bir eğitim ortamından, bir çalışma alanından, kısaca bir meslekten neler beklediğini açık ve net bir biçimde ifade edebilme

3. Mevcut seçenekleri inceleme, başka seçenekler olup olmadığını araştırma

4. Seçeneklerin her birini, istek ve beklentileri karşılama, var olan yeteneklerle ve ekonomik olanaklarla erişebilme olasılığı bakımından değerlendirme

5. İstekleri karşılama olasılığı en yüksek görünen ve erişme olasılığı olanlara yönelme kararı verebilme İnsanın yaşamı boyunca yerine getirmesi gereken gelişim görevleri içinde en önemlisi ve en zor gerçekleştirilebileni ne istediği ve neleri ne ölçüde yapıp neleri yapamayacağı konusunda net ve kararlı bir benlik algısı geliştirmesidir. Kendini bilmek her devirde ve kültürde olgunluğun birinci koşulu sayılmıştır. Meslek seçimi söz konusu olduğunda kişinin kendini bilmesi demek hangi çalışma alanının gerektirdiği görevleri yerine getirebileceği, (yetenekleri) nasıl bir çalışma ortamında ne gibi işleri yapmaktan hoşnut olacağı (ilgileri) ve mesleki etkinliklerden başka ne gibi yararlar beklediğini (meslek değerlerini) açık seçik olarak ifade edebilmesi demektir. Bu ancak insanların çoğunun en erken orta yaşlarına doğru erişebilecekleri bir durumdur. Ne var ki insanlar henüz yeniyetmelik dönemlerinde iken yaşamlarının en önemli kararını verme sorunu ile karşılaşmaktadırlar.

Gençlerin kendilerini tanımalarını güçleştiren etmenleri şöyle belirleyebiliriz:

1. Ergenlik döneminde insanların deneyimleri yetersizdir. Eğitim kurumlarımızın çoğunun kol çalışmaları, seçilmiş dersler, öğrenci kulüpleri, hobi geliştirici kurslar gibi, bireylerin yeteneklerini keşfetmelerini kolaylaştırıcı öğretim ortamları hazırlamada yeterli olduğu söylenemez. Okullarda fen ve matematik dışındaki konu alanlarında başarının fark edilerek ödüllendirilmesi de yaygın bir uygulama değildir. Sınıfların kalabalık, öğretimin yarım gün yapıldığı okullarda öğretmenlerin öğrencilerini değişik yönleri ile tanıma olanakları çok azdır. Aşırı özellikleri nedeni ile göze batan öğrenciler dışında kalan geniş gruplar hakkında öğretmen kanaatleri genellikle bulanık olduğundan, bunların ifade edilmesi için oluşturulan gözlem formlarının da güvenilirliği düşüktür. Sınavlardan alınan notlar öğrencinin başarısı hakkında kabaca bir fikir vermektedir ama onun çeşitli ders konularında akıl yürütme, analitik düşünme, yaratıcılık gibi özellikler yönünden ne düzeyde olduğu hakkında ayrıntılı fikir vermekten uzaktır.

2. Ergenlik kimliği oluşturma dönemidir. O zamana kadar geçirdiği deneyimler sonucu kendisi hakkında edindiği bir takım yargıları değerlendirme, bunları bütünleştirme, kendisinin kim olduğunu tanımlama çabasıdır. Bu dönemde bir çok gencin ilgileri kararsız, meslek

